

FUNCTION AND EFFECT OF ART IN PUBLIC AND URBAN AREAS DIEGO RIVERA AND JEAN-MICHEL BASQUIAT

Şükran BULUT*¹

* Dr.Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Sivas.

Abstract

Mexican artist Diego Rivera is commissioned by the Minister of Education, Jose Vasconcelos, to teach Mexican history on the walls of public spaces. In Mexico, where 80% of the illiterate people are illiterate, he wants to paint the people's own history on the walls of public buildings with the aim of educating and developing them. The art of (...) belongs to the people, it is great, and because it belongs to the people, it is a collective because it belongs to the people.' Collective art is seen positively for the first time, with the support of the original thought of the work that a team will make.

Jean-Michel Basquiat, on the other hand, is the first black artist to draw attention with his anti-racist works, discourses and graffiti towards the end of the 1970s. With graffiti, she draws the realities of urban life, the invisible, death, events in the city streets on the walls of the New York subway and streets. Meeting and befriending artists such as Andy Warhol and Madonna makes him more recognizable. He says that his problem is not to make art, but to make money. He cannot ignore the violence of the police against African American street artists painting on the walls of the New York subway and shows his opposition by drawing this in his graffiti. He had friends who died on the streets, whose only concern was to paint and graffiti, but faced racism, thus, exposed to oppression and physical violence.

This study was carried out in order to focus on the function and effect of the art of a Mexican artist known for his revolutionary personality who made large murals in public spaces, and another artist who expressed the problems of urban life, which stands against self-expression and racism, and to understand it by looking at art from their perspective. Data were collected with the literature review technique and the data were evaluated with the hermeneutic (interpretation) method. Hermeneutics, in general, is the art of interpreting any expression, meaning, text or work of art.

Keywords: Public space, urban space, function of art, effect of art, Rivera, Basquiat

KAMUSAL VE KENTSEL ALANLARDA SANATIN İŞLEVİ VE ETKİSİ DIEGO RIVERA VE JEAN-MICHEL BASQUIAT

Özet

Meksikalı sanatçı Diego Rivera Kamusal alanların duvarlarına Meksika tarihini öğretmek amaçlı Eğitim Bakanı Jose Vasconcelos tarafından görevlendirilir. Bakan okuma yazma bilmeyenlerin %80 oranında olduğu Meksika'da kamu binalarının duvarlarına halkın kendi tarihini onları eğitmek ve kalkındırmak amacı ile resmettirmek ister. Teknik Emekçiler, Ressamlar ve Heykeltıraşlar Sendikası adına imzalanan '*Toplumsal, Siyasal ve Estetik Bildirge'de*' ifade edilen '*Meksika halkının sanatı (...) halka aittir, büyüktür, halka ait olduğu için de kolektiftir.*' Diyerek yola çıkan bir ekibin yapacağı eserin özgün düşüncesinin desteklenmesiyle kolektif sanat ilk kez olumlu görülür. Jean-Michel Basquiat ise 1970'li yılların sonuna doğru Amerika'da ırkçılık karşıtı çalışmaları, söylemleri, graffitilerle dikkat çeken ilk siyahi sanatçıdır. Graffitiyle Kentsel yaşamın gerçeklerini, görünmeyenlerini, ölümü, kent sokaklarında yaşanan olayları New York metrosunun ve sokaklarının duvarlarına çizer. Andy Warhol, Madonna gibi sanatçılarla tanışması, arkadaş olması ise onu daha çok tanınır kılar. "*Derdinin sanat yapmak değil, para kazanmak*" olduğunu söyler. New York metrosunun duvarlarına resim yapan Afro American sokak sanatçılarına polis uyguladığı şiddeti görmezden gelemez ve graffitilerinde bunu çizerek karşı duruşunu gösterir. Sokaklarda tek derdi resim ve graffiti yapmak olan ama ırkçılıkla karşı karşıya kalan bu nedenle baskı ve fiziksel şiddete maruz kalıp, hayatını kaybeden arkadaşları olmuştur. Kamusal alanlarda büyük duvar resimleri yapan devrimci kişiliğiyle tanınan Meksika'lı bir sanatçı ve kendisini ifade etmek, ırkçılığa karşı durmak, kentsel yaşamın sorunlarını dile getirmek için resim yapan başka bir sanatçının, sanatının işlevi ve etkisi üzerinde durmak, onların perspektifinden sanata bakarak, anlamak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Literatür tarama tekniği ile veri toplanmış ve Hermeneutik (yorumsama) yöntemiyle de veriler değerlendirilmiştir. 'Hermeneutik, genel anlamda, herhangi bir ifade, anlam, metin ya da sanat eserini yorumlama sanatıdır'.

¹ Sorumlu Yazar E-mail: sukranblt@gmail.com / Doi: 10.22252/ijca.1197442

Anahtar Kelimeler: Kamusal alan, kentsel alan, sanatın işlevi, sanatın etkisi, Rivera, Basquiat

GİRİŞ

Geçmişten günümüze dek sanatın kamusal alanlarda kullanılması, şehirde ve gündelik hayattaki rolü sadece bir direniş ve eylem hareketi olarak algılanmaktadır. Tunalı, sanat ve politika arasında ki ilişkiyi “Siyasi aktivizm ile sanatsal temsil arasındaki gerilim, asırlık paradoksta hala varlığını sürdürmektedir: Politik ideolojileri çekici kılmak için sanatın gösterileşmesine yol açan siyasetin estetize edilmesi ve özerkliğe uygun düşen estetiğin politize edilmesi, böylece yaratıcı bir süreç olarak işleme gücüne” de (Tunalı, 2005, s.67) vurgu yaparak anlatır. Burada dikkat çeken bir diğer şey ise politik ideolojileri çekici kılmak için sanatın gösterileşmesidir. 28 Mayıs 2013- 20 Ağustos 2013 tarihlerinde Taksim Gezi parkına inşaat yapılmasına ve Atatürk Kültür Merkezinin yıkımına, parktaki ağaçların kesilmesine karşı çıkan yüzlerce göstericinin, aktivistin yanısıra, sanatçılar da konserler, besteledikleri şarkılar, şiirler, kentin muhtelif yerlerinde kamusal yerlere graffitiler yaparak politik ideolojileri gösterileştirme yoluyla tepkisel davranışlar göstermişlerdir. Yapılan bu tür eylemsel hareketler, dünyanın birçok ülkesinin farklı şehirlerinde sanatın gündelik direnişini ve gücünün etkisini göstermektedir. Günümüzde İran’da kadınların baş örtüsünü uygun örtmediği gerekçesiyle tutuklanmaları, sokak ortasında dövülmeleri ve hayatlarını kaybetmelerine kayıtsız kalmayan onlarca İran’lı kadının tepki olarak sokaklarda protestolar düzenlemeleri ve duvarlara özgürlükle ilgili duvar yazıları (graffiti) yazmaları sanatın gücünü göstermektedir. İdeolojik baskıya, şiddete maruz kalan toplumlarda insanların söylemek istediği pek çok söz vardır ve bunu dışavurmanın en etkili yollarından biri belki de duvar resimleri ve yazılarıdır. Bu manada sanat engellenemez ve tüm dünyaya bir dalga gibi yayılır. Ukrayna, Rusya arasında devam eden savaşın dünyada sanatçılar tarafından farklı şekillerde sanat yoluyla ifade edilmesi de politik ve ideolojik yaptırımların karşısında refleksiyon hareketidir.

Kamusal Alan ve Sanatın Gücü

1960’larda Avrupa’da ortaya çıkan kamusal alanın tam olarak ne olduğu o zamanlar net bir şekilde tanımlanamamışsa da daha sonrasında “*Kamusal alan tanımı ilk kez 1962’de Jürgen Habermas’ın ‘ Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü: Burjuva Toplumunun Bir Kategorisi Üzerine Araştırmalar’ (Strukturwandel der Öffentlichkeit) adlı kitabında ele alındı. Habermas kamusal alanı, “özel şahısların, kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süreç ve mekânların tanımladığı hayat alanı” olarak tanımlar*”(Türkdoğan; 2014,s.38). Bu tanıma göre toplumun özgürce kullanabildiği ortak bir alandan söz edilmektedir. Kamusal alanlarda yapılan sanatın görünür olması çalışmanın etkisi ve gücü hakkında bize fikir verir. Kamusal alana sanat yapılmasının amacı, neden ve niçin yapıldığı hakkında akıllara takılan sorular mutlaka olacaktır. Gelişmiş toplumlarda görülen sanatın kamusal alanlarda çokluğu ve yapılan çalışmaların kalitesi, tek bir yere toplanmayıp kent dokusunun hemen her yanına serpiştirilmiş olması göz aşinalığı yaratır. “*Kamusal alan kavramıyla, her şeyden önce, toplumsal yaşamımız içinde, kamuoyuna benzer bir şeyin oluşturulabildiği bir alanı kastederiz. Bu alana tüm yurttaşların erişmesi garanti altına alınmıştır*” (Habermas; 2015,s.95). Sıradan olmayan yapıt kalitesinde çalışmalar sanata verilen önemin ciddiyetini göstermesi açısından dikkate değerdir. Kamusal alanda gerçekten nitelikli sanatsal çalışma görmek isteniyorsa yerel yönetimlerin daha dikkatli ve hassas davranmaları gerekir. O kenti tanıtan, kısacası tarihini anlatan, kayda değer bilgileri duvar resmi, heykel, vb. yaptırarak halka açık alanlarda görsel etki yoluyla halkın eğitilmesini, bilinçlendirilmesini sağlamak genelde yerel yönetimlerin yapması gereken öncelikli işlerinden biri olmalıdır. Halkı hiç okumayan toplumların insanları bilinçlendirerek eğitmek için kent meydanlarında, cadde ve sokaklarında, gar, metro, hükümet, belediye binalarının içinde ve dışında sanatı kullanmaları farkındalık yaratacaktır. “*Kent kavramı içinde barındırdığı en dar anlamıyla bile uygarlığın ve sosyal yaşamın çeşitliliğinin sokaklar, parklar, meydanlar, anıtlar, yollar, kavşaklar vb. olarak ortaya çıktığı alanlardır. Bu alanlarda fiziki çevre ve birey etkileşimi karşılıklı ve sürekli olması bakımından dikkat çekicidir. Kentler, modern öncesi, modern ya da postmodern dönemlerin yansıdığı yaşam mekânlarıdır*”(Özkul;2019,s.287). Kentlerin peyzajları, planlı bir kentleşme, binaların sokakların, cadde ve meydanların düzenlenmesi, imar planları düzenlenirken halkın görsel algısı da hesaba katılmalıdır. New York adliye binasının içine girenleri ilk karşılayan koridoru geçtikten sonra yuvarlak ana bir salon ile karşılaşsınız. Bu salonun etrafında sizi gideceğiniz yere yönlendiren başka koridorlar görülür. Salonun rahatlatıcı etkisini sağlayan biri yüksek ferah tavanının olması diğeri ise sütunlarla yukarıya yükselen bu tavanda resimlerin olmasıdır. Sanki Metropolitan Müzesine girmişsiniz hissini veren bir ortamdır. Binanın dışındaki kabartma yazılar, heykeller, sütunlar negatif enerjiyi dağıtan bir etkiye sahiptir. İşte tam da bu noktada Rivera’ya yaptırılan işlerin yani büyük boyutlu duvar resimlerinin yaptırılma amacının bu olduğunu anlarsınız. Yine

Central Park'ın tam karşısında Mount Sinai Hastanesinin daha ilk girişinden itibaren akustiği tüm hasta odalarına sesi iletecek şekilde düşünülmüş mimari yapıda dikkat çeken şey yüksek tavanlar ve kenarda yer alan bir piyano (hastaneye gelen hemen herkes piyano çalabiliyorsa o piyanoyu kullanabilmektedir) yan duvarların boşlukları arasına yerleştirilmiş büstler ve ana girişin devamında ise herkesin yoğun olduğu ortak yaşam alanında büyük boy halı, kilim motifleri ve soyut kompozisyonlar sizi karşılar. Aynı şey üst katlarda koridorlarda bekleme odalarında devam eder. Bu ortama giren herkes kendisini hastaneye gelmiş gibi değil de sanat galerisine gelmiş gibi rahat ve iyi hissettiren bir ortama dahil olur. Bir şeye maruz kalmak, özellikle sanata sürekli maruz bırakılmak, ister istemez insanların olumlu yönde değişimlerine sebep olacaktır. Sanatın korkulacak bir şey olmadığını yönetimlerin öğrenmeleri ise insanları iyi yönde eğitecek ve bilgilendirecek gücün tam kendisidir. Ancak özellikle Türkiye'de yerel yönetimlerin şehrin en bilinen figürünü ya da ürününü kullanarak o şehrin tanıtımını yapmak üzere işi bilmeyene sipariş verip yaptırması profesyonelce yaklaşımdan uzaktır. Bazı şehirlerde karşımıza çıkan trajikomik denilecek tuhaflıkta ucube heykel tabiriyle haberi yapılmış heykeller de vardır. Sengir'in;"Görsel imajlar, görme ve görülme ile ilişkili deneyimler, kamusal ve özel alanları doyurmakta ve çocukların, ergenlerin ve öğretmenlerin nasıl öğrendiği, performans gösterdiği ya da kendi kimliklerini, değerlerini ve davranışlarını nasıl dönüştürdüğünü etkilemektedir" (Pauly, 2003, s.264; Akt. Sengir, 2014, s.62-63). Bu paragraf neden kamusal alanlara yapılan sanatsal çalışmaların önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

Görsel 1.2. <https://www.diken.com.tr/ocu-gibi-nasreddin-hocalarin-onune-gecmek-icin-isim-ve-figur-patenti-alinacak/>

Sanatın böyle olmaması gerektiğini bilen sanatı seven, anlayan, bilinçli ve farkındalığı yüksek insanlara günümüzde daha çok ihtiyaç vardır. Arslan'ın da yazısında değinmiş olduğu bir görüşe göre; "Richard Florida'nın sanatçıları kentsel canlanmanın itici gücü ilan eden yaratıcı sınıf tezine göre; yaratıcı sınıf üyeleri ve yaratıcılık ancak teknoloji (technology) yetenek (talent) ve hoşgörünün (tolerans) bir arada olduğu mekanlarda ortaya çıkmaktadır. "3T" olarak formüle edilen bu tezde hoşgörü, açıklık, kapsayıcılık, tüm etnik, ırk ve yaşam tarzı çeşitliliklerine sahip olma olarak bulunması olarak tarif edilmektedir (2003,Florida'dan Akt.Arslan, 2013, s.97). Florida'nın kentsel alanlarda sanatçının asıl gücünün ne olduğunu oldukça net bir tanımlamayla ifade ettiği bu paragrafta "3T" formülünün açılımının yaratıcılık, yetenek, hoşgörü ve diğer şeyleri de içinde barındırdığını vurgular.

Görsel 3. <https://www.leblebitozu.com/turk-da-vincisi-ilhan-komanin-eserleri-ve-hayati/> 1954 (30.12.2016)

İlhan Koman'ın 1980 yılında yaptığı çok bilinen "Akdeniz Heykeli" o dönemde Halk Sigorta için yapılmıştır. 1981 yılında Sedat Simavi Görsel Sanatlar ödülünü kazanmış olan bu eşsiz sanat eseri şimdilerde kapalı bir yerde adeta hapsedilmiş halde beklemektedir. Akdeniz heykeli bulunduğu yerden kurtarılmayı ve hak ettiği yere geri dönmeyi hak etmektedir.

İlhan Koman "*İnsanın kucaklaşması, sevgisi anlatılırken Akdeniz aklıma geldi. Akdeniz büyüktü, bizden bir denizdi. Kucak açmayı bu adla anlatmak istedim. Sevgiyi ve kucaklaşmayı anlatırken bir kadının bütünlüğünden yararlanmak istedim.*" Şeklinde duygularını ifade eder.

Görsel 4. <https://www.leblebitozu.com/turk-da-vincisi-ilhan-komanin-eserleri-ve-hayati/> 1980 (30.12.2016) (<https://www.leblebitozu.com/turk-da-vincisi-ilhan-komanin-eserleri-ve-hayati/> 1980).

Bu çalışmalarda gördüğümüz en önemli şey duygu ve düşüncenin ifade edilmiş biçimi ve malzemenin ona hizmet etmesidir. Kamusal alana yerleştirilen böylesi çalışmalar sanatı anlaşılır ve sevilir kılacaktır. Gözü ya da duyguları rahatsız edecek hiçbir olumsuzluk yoktur. Zorlama bir iş değildir, çirkin renklendirme yapılmamıştır. Sanatçının ustalığı, heykeli yoğun emek ile severek üretmiş olması, konuya uygunluğu, konulduğu yere kattığı değer ve herkesin dikkatini bir sanat eseri olarak çekerken asla gözü ve duyguları rahatsız etmemesi izleyen de rahatsız duygular oluşturmaması da önemlidir. Sanatçının kendine ve izleyene olan saygısı ortadadır. Kim bir şehirde gördüğü böylesi bir heykelden rahatsızlık duyabilir ki? Bizde ki bu olumsuz ve olumlu örneklerden sonra Diego Rivera ve Jean Michel Basquiat'ın kamusal alanda duvar resmi yapma nedenini, bunun insanlar üzerindeki etkisini iki sanatçıyı araştırdığımızda daha iyi anlamak mümkün olacaktır.

DIEGO RIVERA VE ÇALIŞMALARI

Görsel 5. Diego Rivera https://www.wikiwand.com/tr/Diego_Rivera

“Diego María de la Concepción Juan Nepomuceno Estanislao de Rivera ve Barrientos Acosta ve Rodríguez, tam adı gibi, Meksika Duvar Okulu'nun en yüksek temsilcisiydi. 8 Aralık 1886'da Guanajuato şehrinde doğdu ve 24 Kasım 1957'de bu dünyadan göçüp gitti. Mexico City. Hayatı boyunca, Meksika mirasına ve kültürüne odaklanan, üç boyutlu öğeleri iki boyutta düzleştiren ve gerçekte olduğundan daha dayanıklı ve daha geniş nesnelere sunan kendi stilini yarattı, kendisinin adlandırdığı sanatsal bir stil. 'Meksika' (<https://fahrenheitmagazine.com/tr/sanat/gorsel/diego-rivera-duvar-resimlerinin-arkasındaki-karakter#.YuvQzGRBzIU>). Diego Rivera denildiğinde aklımıza ressam Frida Kahlo gelir. Dünyaca ünlü iki sanatçı hem bedensel hem de karakter olarak zıt olsa da sevgili, eş, arkadaş olmuş her şeylerini ortada yaşamış, halka mal olmuş iki ressam ve mücadele insanıdır. Hem ülkelerini çok seven hem de yaptıkları işi tutkuyla yapan iki karakterdir. Diego özellikle büyük duvar resimlerinin ustasıdır. Bakanlık tarafından görevlendirilen Diego ile birlikte Jose Clemente Orozco ve David Alfaro Siqueiros birlikte çalışacaklardır. Oldukça büyük bir alana yayılacak olan duvar resminin konusu 'Meksika Halkının İdeal Siyasal Hayali' dir. Bu beş yıl sürecek bir projedir. Konu Meksika Halkının günlük yaşamını ele alarak başlar. İlerleyen sahnelerde hayata dair her şey yer almaktadır. Gündelik iş hayatı, bir yanda eğlenceler diğer yanda dramatik olan, fakir halkın zenginlere kulluk etmesi gibi sahneler yer almaktadır. Konu çok dikkat çekici ve zor hayatları göstermesi açısından önemlidir. Meksika halkının uç noktalarda ki yaşamları ve bunu sağlayan yani zenginlerin eğlenmesi için yoksulların hizmet ettiği görüntüler oldukça sarsıcıdır. Mexico Ulusal Hazırlık Okulu'nun Simon Bolivar amfisinde 'Yaratılış' isimli duvar resmini duvarlardaki devrimin ustası diye tanınan Diego Rivera yapar.

Görsel 6. Meksika Tarihi (Mural), 1929 Meksika Ulusal Sarayı, Meksiko
https://www.wikiwand.com/tr/Diego_Rivera

Görüldüğü gibi oldukça kalabalık bir kompozisyonudur. İçinde aristokratlar, asiller, askerler, siviller, işçiler, din ve devlet erkânı, bir savaşın ortasında kalan halktan insanlar ile bunları uzaktan korunarak izleyen zengin burjuva sınıfı ve kaos ortamı, sol tarafta yanan ateş, kalkanlar, mızraklar, atlar ve en ortada halktan korunan zenginler ile onlara hizmet eden işçilerin arasında ortada bir kartal ve ağzında ejderhanın ayağı görülür. Kaos ortamı, insanın insana ettiği zulüm ve üstünlük sağlama arzusu, güce hizmet edilmesini sağlama çabası, yoksul halkın ise ezilmesi Rivera'nın resminde yoğun duygularla aktarılmıştır. Bir toplumun var olması için böylesi ağır mücadeleye tanıklık etmek kolay olmasa da halkın bilmesi bakımından tarihi sanat yoluyla duvarlara çizmek haklı bir düşüncedir. Görsel algıyı canlı tutan ve sürekli maruz kalınan bu duvar resimleri asla o tarihi anları, çekilen acıları, özgürlük uğruna ödenen bedelleri, verilen mücadeleyi unutturmayan canlı belgeler olarak duvarda yaşayacaktır.

Görsel 7. Diego Rivera, "Frida Kahlo Silah Dağıtırken" başlıklı duvar resmi, "Meksika Halkının İdeal Siyasal Hayali" adlı çevrimin bir bölümü, 1923-1928 Eğitim Bakanlığı Sekreterliği, Mexico.

JEAN-MICHEL BASQUIAT VE ÇALIŞMALARI

Görsel 8. <https://www.google.com/search?client=opera&q=basquiat&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF>

Afro Amerikan Jean Michel Basquiat ilk bilinen Amerikalı siyahi sokak sanatçısıdır. 22.12.1960 yılında Brooklyn / New York'ta dünyaya gelen sanatçının annesi Puerto Rican, babası Haiti'lidir. 27 yaşında ağır uyuşturucudan hayatını kaybeden sanatçı geride çok sayıda sanat eseri ve onu seven sanatçı arkadaş bırakmıştır.

Görsel 9. <https://www.google.com/search?client=opera&q=basquiat&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8>
Andy Warhol ve Jean Michel Basquiat

“İzleyiciyi hayranlık içinde bırakan sanatçının dışı vurduğu şey, yalıtılmış bir içsel yaşantı ya da deneyim değil, bir dünyadır. Sanat eseri, bu dünyanın dolaysız gösterimi, açığa çıkmasıdır. Sanatçı kapalı, tamamlanmış bir iç dünyanın dışavurumunu yapmaz. Onun dünyası, her zaman varlığını mümkün kılan daha geniş bir dünyayla birlikte dir”(Ataman; 2007, s.16).

Görsel 10. Chaedria Labouvier "Basquiat Defacement" The Untold Story Plate12 Jean- Untitled (Sheriff),1981 Acrylic and oil stick on canvas (130.8x 188 cm.) Carl Hirschmann Collection Michel Basquiat, Michel Basquiat, First Printing ISBN 978-0-89207-548-5 Published By Guggenheim Museum 1071 Fifth Avenue New York, NY 10128 guggenheim.org.

Görsel 11. 1986'da verdiği bir röportajda siyah kültürün sanat dünyasında yeterince temsil edilmediğinden bahsetmiştir. Siyah kimliğinin ön plana çıktığı eserlerinden biri de Köle Müzayedesidir. Collage de papiers froissés, pastel gras et peinture acrylique sur toile • 183 × 305,5 cm • Coll. centre Pompidou, Mnam, Paris • © Estate of Jean-Michel Basquiat / Adagp, Paris 2018

Yukarıdaki resimde siyah ırkın sadece kölelikle anımsanmasına karşı bir tepkisel duruş çok etkili biçimde anlatılmıştır. Sanatçının kendisinin de siyah bir kültürden gelmesi bu resmin içeriğini daha pekiştirici yapmaktadır. Basquiat'ın resimlerine dışardan bakan birinin sadece izlediklerini, Basquiat zaten çevresinde bizzat yaşamaktadır ve yaşadıkları, gördükleri ise gerçektir. Sanatçı yaşananları resim olarak çalışmaktan asla çekinmemiştir. Siyah ırkın maruz kaldığı ötekileştirmeyi, polis gücünün uyguladığı şiddeti, sonuçlarını hemen her resminde ifade etmiştir. Afro Amerikan Sokak ressamı Basquiat, arkadaşlarının başına gelenlere duyarsız kalamamıştır. Sadece resim yapmaya çalışırken polis şiddetine maruz kalan başına aldığı cop darbeleriyle bir süre hastanede yaşam mücadelesi veren ve ölen arkadaşının başına gelenlere duyduğu öfke ve çaresizliğini gizleyemez. Hepsini resim olarak fırçasından tuvale aktarılmıştır. Belki onun şansı Andy Warhol, Madonna gibi ünlü sanatçılar ve onların çevresindeki insanlar ile olan bağı, arkadaşlıkları ve yaşamışlıklarıdır. Bu sayede büyük bir atölyeye, sorunsuz çalışma imkânlarına ulaşabilmiştir. Öncesinde sokaklarda evsizler gibi yaşamış resim yapmıştır. Kazandığı paraları ise kimsesizlere, evsizlere dağıtmıştır. Paraya karşı bağımlılığı olmamıştır. Tek bağımlılığı uyuşturucuya olan sanatçı yüksek dozda aldığı uyuşturucu nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Resim yapma isteği tutkusu onu daima ayakta tutan en önemli faktör olsa da bu yeterli gelmemiştir.

Görsel 12. Ressam Jean Michel Basquiat Ebat:63.5x77.5cm./Teknik:Alçıpan üzerine akrilik ve keçeli kalem/ Nina Clemente Collection, New York'ta. <https://www.guide-artistique.com/artistes/jean-michel-basquiat/>

Jean Michel Basquiat'ın şehirde sanat ve gündelik direnişe örnek teşkil edecek olan bu çalışması boyut olarak oldukça küçük olmasına rağmen etkisi büyük olmuştur. New York metro istasyonunda sadece duvar resmi yapan genç siyahi bir sokak sanatçısının başına cop ile vurarak şiddet uygulayan iki polisin resmedilmesi trajik ve ciddi bir durumu anlatmaktadır. Sanatçının çalışması arkadaşı bir başka ressam olan Keith Haring'in yatak odasında başının üzerinde ki duvarda asılıdır. Ne yazık ki öfke kontrolü olmayan polisin uyguladığı şiddet Basquiat'ın arkadaşı Michael Stewart'ın ölmesine sebep olmuştur. Sanatçı asla yapılanları unutmamış, böylesi kötü bir olayı resmederek bir anlamda ötekileştirilen kendi ırkından olanların uğramış olduğu şiddeti, haksızlığı, zulmü göstermek istemiştir. Aslında hazmedemediği beyaz ırkın üstünlüğü, polisin uyguladığı şiddetin sadece kendi ırkından olan birine karşı yapılmasıdır. Kabul edilemez bir durumdur. Azınlık gibi gösterilen siyahların, hakları olmayan, ezilen tarafta olduğunu ve ezen beyazların hâkim olduğu toplumda maruz bırakıldıkları durumu afişe etmekten çekinmemiştir. Burada sanatın gücü görülmektedir. Dünyanın farklı yerlerinde hemen her gün insanlar sadece kendilerine benzemediği için öteki diye gördükleri insanlara sözlü ya da fiziksel şiddet uygulamaktadır. Sanatçılar da bunu yaptıkları sanat çalışmalarıyla tüm dünyaya duyurmaktadırlar. Kendilerinden sonra bile yaptıkları resim çalışmaları insanlara yaşanan her tür kötülüğün belgesi olarak kanıt gösterilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Her iki sanatçının ortak yanı kamusal alanda pek çok duvar resmi yapmış olmaları ve devrimci ruhlu oluşlarıdır. Rivera'nın Devrimci ruhu Meksika halkının ideal siyasal düşüncesine hizmet etmek isterken gördüğü şeyler halkının ezilmesidir. Eşitsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik ve günlük yaşamdaki zengin yoksul arasındaki derin uçurum kendisini çok rahatsız etmiştir. Basquiat'ın ise kendisi gibi siyah ırktan olanların ezilmesine, yok sayılmasına, küçük düşürülmesine, her tür zihinsel ve fiziksel manada köleleştirilmesine karşı çıkış hareketi devrimcidir. Amerika'da sokaklardan gelen bir sokak sanatçısı ve Afro American vatandaş olarak sokakları iyi bilir ama gördükleri hiç de hoş şeyler değildir. Kendi siyahi ressam arkadaşlarına ve siyah ırka karşı yapılanlara sessiz kalamaz, yaptığı resimlerinde, kolajlarında büyük ve küçük boyutlu çalışmalarında yasadışı yapılanlar her tür hareketi halkı adına ele alarak haklarını arar. Kimseden çekinmeden arkadaşlarına uygulanan polis şiddetini de resimlerinde anlatır. Kendi hayatlarının iyi olması onlar için yeterli değildir önemli olan toplumdaki herkese eşit davranılması düşüncesinden hareketle siyasi ve politik bakışa karşı duruş sergilemişlerdir. Onların yaptığı, kendi halkları ve toplum adına mücadele etmek olarak görülebilir. Ancak Rivera kamusal alandaki

çalışmalarını devlet tarafından görevlendirilerek halkın kendi tarihini yapılan resimler üzerinden öğrenmelerini sağlamak amacıyla yapmıştır. Basquiat ise kimseye bağlı değildir o devlet tarafından görevlendirilmeden kendi özgür düşüncesinden hareketle çalışmalarını içinden geldiği gibi yapmıştır. Rivera'nın ise bakanlık tarafından kendisine verilen görevinin bir konusu ve yaptırılma amacı vardır. Burada görülmesi gereken şey aslında benzerdir. Kamusal alanlara ister görev ile ister görev dışı yapılan sanat çalışmalarının bir amaca hizmet ediyor olmasıdır. Rivera duvarlara resim yaparken devlet tarafından belirlenmiş kamusal alanları kullanır kimse ona müdahale etmez. Çünkü yerel yönetim tarafından görevlendirilmiştir. Basquiat da kamusal alanlara duvar resmini izin almadan ve kendi başına yapar, ekibi yardımcıları yoktur, kimseye hizmet etmez, kimseye hesap vermez. Ayrıca polisin hoşuna gitmeyen bir resim yaptığında yakalanma ihtimali ya da tutuklanma ihtimali varken risk alarak çalışır. Çünkü Amerika polisinin Afro Amerikan sokak sanatçılarına şiddet uyguladığını ve ırkçılık yaptığını, aslında polisin açıkça suç işlediğini, polisin saldırganlığını gösteren resimler yapan sanatçı riskli olsa da gördüğü gerçekleri çizmeye devam eder. Bu çalışmanın sonunda varılan noktada dünyaca ünlü olan, farklı ülkelerde ve dönemlerde yaşayan iki duvar resmi sanatçısının aslında benzer işler yaptıklarını, devrimci ruhlarını, onların duygularını nasıl kullandıklarını göstermesi açısından önemlidir. Biri güvende diğeri ise güvende değildir. Sokak aralarında yaşanan olaylar her ikisi içinde tehlikelidir ama özellikle siyahı bir sokak sanatçısı için Amerika'nın bazı eyaletlerinde biraz daha dikkatli olmayı da gerektirmektedir. Basquiat'ın resimlerinden de bunu anlayabiliriz. Sanat her şekilde kamusal alanda ve kentlerde desteklenmelidir. Toplumların gelişmesi sanatın gücüne bağlıdır.

Kaynak

Arslan, A.S. (2013) "Kent Hakkı Bağlamında Kamusal Alanın Yeniden Talebi ve Kamusal Alanda Sanat" Kent Araştırmaları Dergisi idealkent©Sayı 10, Eylül 2013,s.s.97,ISSN: 1307-9905-Ankara.

Ataman, I. (2007), "Bir Yorumlama Yöntemi Olarak Hermeneutik: Erol Akyavaş Üzerine İnceleme" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.16, Eskişehir.

Habermas, Jürgen. (2015a), "Kamusal Alan", Çev. Meral Özbek, Kamusal Alan, Editör: Meral Özbek, Hil Yayınları, s.s.95 - 102, 3. Baskı. İstanbul.

Özkul, D.T., Bingöl, M.,Çevik, N. (2019), "Kamusal Alan Bağlamında Kentsel Mekânlarda Çağdaş Sanat Yansımaları" Fine Arts, Serial Number : D, ISSN No. : 1308-7290, Release Interval (in a Year) : 4 Issues

Sengir, S. (2014), "Kültürel Dönüşümler ve Postmodern Pedagoji Ekseninde Görsel Kültür Eğitimi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı: Samsun.

Tunalı, T. (2005), "The Paradoxical Engagement of Contemporary Art with Activism and Protest" P.65, ISBN 978-3-319-45297-5 (e-Book), DOI 10.1007/978-3-319-45297-5, Library of Congress Control Number: 2017940527

Türkdoğan, T. (2014), "Sanat Kültür Politika" Modernizm Sonrası Tartışmalar Nobel Yayın, Eylül 2014, s.s.38. 1.Basım, Ankara.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1.2. <https://www.diken.com.tr/ocu-gibi-nasreddin-hocalarin-onune-gecmek-icin-isim-ve-figur-patenti-alinacak/> Tarih: 22.07.2022 Saat:14.00

Görsel. 3. <https://www.leblebitozu.com/turk-da-vincisi-ilhan-komanin-eserleri-ve-hayati/> 1954 (30.12.2016) Tarih: 22.07.2022 Saat:14.30

Görsel 4. <https://www.leblebitozu.com/turk-da-vincisi-ilhan-komanin-eserleri-ve-hayati/> 1980 (30.12.2016) Tarih: 22.07.2022 Saat:14.30

Görsel.5.6.https://www.wikiwand.com/tr/Diego_Rivera / <https://fahrenheitmagazine.com/tr/sanat/gorsel/diego-rivera-duvar-resimlerinin-arkasındaki-karakter#.YuvQzGRBzIU>

Görsel. 7. Burrus, C. (2021) Frida Kahlo "Kendi gerçeğimin resmini yapıyorum" Çev:Elif Gökteke, s.33, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.6. Baskı, Diego Rivera, "Frida Kahlo Silah Dağıtırken" başlıklı duvar resmi, "Meksika Halkının İdeal Siyasal Hayali" adlı çevrimin bir bölümü, 1923-1928 Eğitim Bakanlığı Sekreterliği, Mexico.

Görsel.8.<https://www.google.com/search?client=opera&q=basquiat&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8> Tarih:08.08.2022 Saat:14.00

Görsel.9.<https://www.google.com/search?client=opera&q=basquiat&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8>
Tarih:08.08.2022 Saat:14.10

Görsel. 10. Chaedria Labouvier "Basquiat Defacement" The Untold Story Plate12 Jean-Untitled (Sheriff),1981 Acrylic and oil stick on canvas (130.8x 188 cm.) Carl Hirschmann Collection Michel Basquiat, First Printing ISBN 978-0-89207-548-5 Published By Guggenheim Museum 1071 Fifth Avenue New York, NY 10128 guggenheim.org.

Görsel.11.<https://www.beauxarts.com/grand-format/jean-michel-basquiat-en-2-minutes/>Tarih:28.01.2022
Saat:13.31Painter Jean Michel Basquiat Size:63.5x77.5cm./ Technique:Acrylic and marker pen on plasterboard/ In Nina Clemente Collection, New York. Collage de papiers froissés, pastel gras et peinture acrylique sur toile • 183 × 305,5 cm • Coll. centre Pompidou, Mnam, Paris • © Estate of Jean-Michel Basquiat / Adagp, Paris 2018

Görsel. 12. <https://www.guide-artistique.com/artistes/jean-michel-basquiat/>